

o z. o.). Takovéto konvenční pokutě lze žalobou odporovati a v takovém případě pokuty podléhají soudcovskému zkoumání. Na tomto stavu nebylo ničeho změněno ustanovením § 88 a) ž. ř., kterým bylo pouze předeepsáno, že pracovní řád musí obsahovati ustanovení o těchto konvenčních pokutách. Jestliže pak zákon o závodních výborech zmocnil tyto výbory spolupůsobiti při »disciplinárním řízení«, zmocnil je pouze k tomu, aby »spolupůsobily«, nikoli aby rozhodovaly. Na právní povaze těchto pokut ani na ustanoveních živnostenského řádu nebylo ničeho měněno a dělník, kterého stihla konvenční pokuta, může stejně proti uložené konvenční pokutě, i když byla uložena za spolupůsobení závodního výboru, hledati odpomoc pořadem práva. Rozsah oprávnění závodního výboru podává se pak z této úvahy n. s. s. (Boh. A 4083): Zákon staví v § 3,

lit. f), spolupůsobení závodního výboru při disciplinárním řízení do jedné řady s jeho spolupůsobením při udržování kázně a pořádku, z čehož sluší souditi, že v obou případech jde o činnost závodního výboru stejné povahy. Poněvadž však spolupůsobení závodního výboru při udržování kázně a pořádku v závodě nelze vykládati tak, že ke každému opatření podnikatele k udržení pořádku v závodě je potřebí předchozího souhlasu závodního výboru, nelze ani potrestání dělníka činiti na tomto souhlasu závislým.

Že takovýto stav právního řádu neodpovídá požadavkům dělnictva co do účasti závodního výboru na udržování kázně v závodě, jest nepopiratelné. Bylo by však neprozřetelným dávatí tomuto právnímu řádu výklad, který je s jeho normami v odporu a působiti tak škodu těm, kdož by takového výkladu použili.

Dr. František Kraus:

K výkladu pojmu převážného vykonávání vyšších služeb v § 1. zák. o obch. pom.

I.

V §§ 1 a 2 zák. o obch. pomocnících se vymezuje platnost tohoto zákona na osoby převážně zaměstnané při službách kupeckých anebo vyšších nekupeckých a dále při službách vypočtených zvláště v § 2.

Je nesporné, že při aplikaci tohoto ustanovení na konkrétní případy nutno vždy přihlížeti k povaze skutečných úkonů, tvořících obsah služební smlouvy a že je nerozhodno, jak zaměstnanci jsou pojmenováni a jaký mají titul (tak v teorii již Randa, zák. o obch. pom. str. 6 a v judikatuře na př. Vážný 4854). Při tom druh a rozsah těchto faktických úkonů je podstatnou součástí smlouvy (§ 6 cit. zák.) a určuje se buď podle úmluvy nebo podle zvyklosti či posléze přiměřeně okolnostem.

Konkrétně pak z těchto hledisek mohou nastati tyto případy:

1. zaměstnanec koná faktické úkony, které vesměs lze kvalifikovati jako úkony vyšší (nebo kupecké);

2. zaměstnanec koná faktické úkony zčásti takové, které lze považovati za vyšší (nebo kupecké), zčásti však pouze takové, jež jsou nižší anebo nekupecké, v kterémžto případě opěť

a) mohou býti tyto faktické úkony obojího druhu prováděny promiscue a současně, anebo

b) mohou tyto obojí faktické úkony býti prováděny časově následně tak, že určitou dobu zaměstnanec koná vesměs anebo převážně práce vyšší, po určitou dobu pak vesměs anebo převážně práce nižší.

Případ ad a) zmíněný řešen byl judikaturou, a to ve Vážném č. 3515 takto: »vzhledem . . . k dozorčí činnosti (rozuměj mistra tkalcovského) jest služby jeho přes to, že záležely zčásti v mechanických úkonech podřadného rázu posuzovati jako celek a všechny úkony jeho pokládati za úkony vyšší.« Stejně tak v rozh. Vážný 4028: »Nerozhodno jest, že ruční manuální práce zabrala největší část zaměstnání žalobcova, když tato manuální práce nebyla prací obyčejného pomocného dělníka. Kromě práce manuální konal žalobce však i práce jiné (dozor, zapisování hodin), které podle své povahy též vyšším úkonům počítati jest.« Neobyčejně výstižně traktuje otázku tuto i nejv. správní soud Boh. 6374,*) kde se

*) V tomto nálezu (ze dne 8. března 1927, č. 22.928/26) n. s. s. v odůvodnění věty »Korektor v tiskárně podléhá pensijní povinnosti pojistné«, uvádí: »... jest poukázati na základní rozdíl činnosti sazeče a korektora. Skládání sazby je činností čistě manuální, a činnost duševní, kterou ovšem i činnost sazeče, jako každá činnost člověka rozumově vyspělého, je řízena, je pouze přirozeným předpokladem pro manuální jeho úkony, skládání sazby. Cílem a

klade důraz zejména na to, zda manuální práce je podkladem pro činnost vyšší.

Zbývá pak odpovědět na otázku shora sub b), jak totiž je rozhodnouti, koná-li zaměstnanec po určitou dobu vesměs (anebo převážně podle hledisek právě zmíněných) práce vyšší a po určitou dobu vesměs práce nižší. Věc je velmi praktická na př. v těchto případech: Zaměstnanec přijat je za korektora v tiskárně, kteroužto činnost samu o sobě pokládají (ovšem zcela neprávem, srv. cit. Boh. 6374) některé soudy za činnost nižší. Ve skutečnosti však ho pak zaměstnavatel užívá jako korektora-revisora, kterážto činnost je již nesporně činností vyšší (srv. Loučka-Pahlen 1927). Používá ho pak největší převážnou část roku, na př. 8—10 měsíců, načež pověří pracemi revisorskými zaměstnance jiného a zaměstnanci zmíněnému určí práce pouze korektorské, ponechav mu stejný plat i ostatní ustanovení smluvní nezměněny. Zaměstnanec se pak v posledních dvou měsících roku, v době, kdy koná práce pouze korektorské, roznemůže. Má nárok na privilegium § 8 zák. o obch. pom., t. j. na placení 6 neděl nemoci čili nic? Podobně bylo by tomu na př. u vrchního číšníka a číšníka prostého (srv. Randa str. 6 pozn. 6).

II.

Zajímavá tato otázka souvisí předně s hlediska sociálně politického s neméně zajímavou otázkou t. zv. práva na práci, t. j. práva zaměstnance na to, aby mu zaměstnavatel poskytl práci, k jejímuž výkonu směřují smlouvené služby, neboť zaměstnanec zajisté může mítí naléhavý zájem na tom, aby nevyšel ze cviku (viz o tom podrobněji a výstižně Sedláček, Oblig. právo, str. 120 dílu II.). S hlediska ryze juristického, myslím, že je rozhodno, zda dispoice zaměstnavatelova v konkrétním případě zůstane v rámci dispoičního oprávnění zaměstnavatelova zaměstnancem, které

účelem jeho práce je skládání sazby. Naproti tomu cílem a účelem činnosti korektorovy je kontrola bezvadnosti této sazby a shody její s rukopisem. Duševní činnost, kterou korektor při tvoření úsudku vyvíjí, není tu pouhým podkladem pro manuální činnost korektorovu (je-li sazba bezvadná, nebude vůbec manuální činnosti potřebí), nýbrž je sama cílem a účelem výkonu korektorova.

zajisté popřítí nelze. Zaměstnavatel má právo určití zaměstnanci nejen na př. místnost, kde má pracovati, dobu, v níž má pracovati, nýbrž i v určitém rozsahu konkrétní faktické úkony, jichž si žádá. Tyto úkony mohou totiž buď pojmově spadatí pod úkony abstraktně umluvené, anebo mohou vybočovatí z logického rozsahu pojmu umluvených prací. Řeknu-li, že korektor-revisor je určitým druhem korektora, pak musím přiznati zaměstnavateli právo, aby takovému korektoru přikazoval buď práce pouze korektorské či práce korektorsko-revisorské. To se dá hájiti i s hlediska t. zv. práva na práci.

Jestliže pak zaměstnanec poslušen příkazu svého principála vykonává práce korektora-revisora po převážnou dobu svého zaměstnání, nutno hájiti, že mu zůstávají zachována privilegia vyšších služeb, na př. plat v nemoci podle § 8 cit. zák. atd. Logická konstrukce je taková:

	zaměstnanec tiskárny	
	korektor	sazeč (nižší služby)
pouhý korektor		korektor-revisor
(nižší služby —		(vyšší služby)
posito non concessio)		

Kdyby však zaměstnavatel vybočil z rámce svého dispoičního oprávnění a korektoru přikázal práce sazečské, mohl by zaměstnanec odepřít tu práci a pokládat takový příkaz za porušení smlouvy a za odůvodněný podnět k odstoupení od pracovního poměru se všemi následky podle § 3 zák. o obch. pom., a to i v tom případě, kdyby mu zaměstnavatel ponechal týž plat (srv. podobně Vážný 2367 a rozh. z 16. 6. 1925 Rv II 354/25, otištěné v »Odb. sdružení čs.« č. 9 z 1. května 1926). Na váhu by ovšem nepadalo, kdyby příkaz takový byl dán jen na určitou kratší dobu (na př. na výpomoc a pod.). Jestliže by se však zaměstnanec podrobil příkazu zaměstnavatelovu a konal dále u vědomí trvalosti práce sazečské, bylo by patrně říci, že souhlasil se změnou smlouvy a vzdal se výhod prací vyšších i samozřejmě pouze pro dobu budoucí (tedy nikoliv na př. pokud se týče remunerace na dobu minulou připadající a pod.).

Prostě prvý případ pohyboval se v rámci smlouvy, druhý z rámce smlouvy vybočil (vznikla smlouva nová).

